

Ele?tirel Okuma Öz Yeterlik Alg? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Ele?tirel Okuma Öz Yeterlik Alg? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=20886>

Özet

Elektirel Okuma Öz Yeterlik Alg Ölçeği, Ayegül Karabay tarafından 2013 yılında geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, bireylerin akademik ve günlük metinleri **elektirel okuma** becerilerine dair sahip oldukları öz yeterlik algısını ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçek, toplamda 41 maddeden ve Değerlendirme, Araştırma-İnceleme ve Görsel olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Yapılan faktör analizi ve güvenirlik çalışmaları, ölçeğin geçerli ve yüksek düzeyde güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

Elektirel Okuma, Öz Yeterlik, Alg Ölçeği, **Psikometri**, Okuma Becerileri, Faktör Analizi, Varimax

Yazarlar

Ayegül Karabay

Amaç

Bu ölçeğin temel amacı, bireylerin **öz yeterlik** düzeylerini, özellikle elektirel okuma becerileri bağlamında, güvenilir ve geçerli bir şekilde ölçmektir. Ölçek, öğrencilerin metinleri değerlendirme, sorgulama ve analiz etme yeteneklerine duydukları inancı belirlemeyi hedefler.

Ölçek, eğitim bilimleri ve psikoloji alanlarında, okuma eğitimi programlarının etkililiğini değerlendirmede ve öğrencilerin akademik başarılarındaki destekleyecek müdahaleleri planlamada kullanılmak üzere geliştirilmiştir. Ölçek sonuçları, bireylerin elektirel düşünme ve metin analizi konularındaki algısal yeterliliklerini ortaya koymak için önemli veriler sunar.

Yapı

Ölçek, bireyin elektirel okuma eylemlerini başarıyla bir şekilde gerçekleştirme kapasitesine dair inancını, yani **öz yeterlik** algısını ölçmektedir. Bu yapı, sadece okuma anlama düzeyini değil, aynı zamanda okunan metin üzerindeki yargıları sorgulama ve farklı bakış açılarındaki değerlendirme yeteneğini de kapsar.

Ölçek, detaylı **faktör analizi** sonucunda üç alt boyutta gruplandırılmıştır: Değerlendirme, Araştırma-İnceleme ve Görsel boyutlar. Bu boyutlar, elektirel okuma sürecinin farklı bilişsel ve duyuşsal yönlerini temsil etmektedir. Ölçek, toplamda 41 madde ile bu üç boyutu kapsamaktadır.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek amacıyla **Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)** uygulanmıştır. Analiz öncesinde, örneklem büyüklüğünün faktörleme için uygunluğunu test etmek üzere Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett küresellik testleri kullanılmıştır.

KMO test sonucu 0.91 olarak belirlenmiştir. Bu bulgu, örneklem büyüklüğünün faktör analizi yapmak için "mükemmel derecede yeterli" olduğu sonucuna ulaşılmasına yardımcı olmuştur (Şencan, 2005; Tavancalı, 2005). Ayrıca, Bartlett küresellik testi sonucunda elde edilen ki-kare değeri ($X^2(1653) = 8154.958$; $p < .01$) istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu anlamlılık, verilerin faktörleme için uygun olduğunu teyit etmektedir (Tavancalı, 2005).

Güvenirlilik

Ölçekten elde edilen puanların iç tutarlılık düzeyini belirlemek amacıyla **Cronbach Alfa** güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin 41 maddelik nihai formu için genel Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.91 olarak bulunmuştur.

Alt ölçekler bazında incelendiğinde, güvenirliğe ilişkin katsayıların 0.69 ile 0.91 arasında değeri tespit edilmiştir (Kayı, 2009). Bu yüksek katsayılar, Elektirel Okuma Öz Yeterlik Algı Ölçeğinin tutarlı ve güvenilir bir yapıya sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

Faktör Analizi

Faktör desenini ortaya koymak amacıyla faktörleştirme yöntemi olarak temel bileşenler analizi (PCA) seçilmiştir. Faktörlerin yorumlanmasında açıklık ve anlamlılık sağlamak için ise dik döndürme yöntemlerinden **maksimum değerkellik (Varimax)** tekniği kullanılmıştır. Analiz sonucunda, özdeğeri 1'in üzerinde olan üç temel bileşen olduğu görülmüştür.

Belirlenen bu üç faktörün toplam varyansa yaptıkları katkı %30.785'tir. Faktörlerin varyansa yaptıkları bireysel katkıları şöyledir:

Birinci Faktör: %21.419

İkinci Faktör: %5.786

Üçüncü Faktör: %3.584

Bu analizler neticesinde, ölçek 3 alt boyut ve 41 madde ile son şeklini almıştır. Faktör deseni ve madde yük değerleri orijinal makalede detaylı olarak sunulmuştur.

Araç

Test Type: Geliştirme

Format: 3 Alt Boyut ve 41 Madde

Language Available: Türkçe

Population Group: Akademik ortamdaki bireyler (Öğrenciler)

Age Group: Belirtilmemiştir (Genellikle yükseköğretim öğrencileri)

Population Details: KMO değeri (0.91) ile faktör analizi için mükemmel derecede yeterli kabul edilen bir örneklem büyüklüğü kullanılmıştır.

Test Methodology: Beşli **Likert Tipi** Derecelendirme (1=Hiçbir zaman - 5=Her zaman)

Anahtar Kelimeler

KMO Testi, Bartlett Testi, Cronbach Alfa, **Temel Bileşenler Analizi**, Öz Yeterlik Algısı, Eğitim Psikolojisi

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Belirtilmemiştir

Affiliation Email addresses: askarabay@hotmail.com

Correspondence Address: Belirtilmemiştir

Özinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, Ayşegül Karabay tarafından 2013 yılında geliştirilmiştir.

Ölçeğin kullanımı veya iletişimi için sorumlu yazar Ayşegül Karabay ile askarabay@hotmail.com adresi üzerinden iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

Karabay, A. (2013). Eleştirel Okuma Öz Yeterlik Algı Ölçeği'nin Geliştirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 8(13), 1107-1122. (Orijinal makale bağlantısı: turkishstudies.net)

Şencan, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenirlik ve Geçerlik*. Seçkin Yayıncılık.

Tavancıl, E. (2005). *Tutumlara İlişkin Ölçek Geliştirme Çalışmaları*. Nobel Yayın Dağıtım.

Kaymak, A. (2009). *Araştırma Yöntemleri ve Veri Analizi*. Nobel Yayın Dağıtım.

Ölçeğin orijinal PDF dokümanı aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: elestirel-okuma-oz-yeterlik-algisi-olcegi-toad.pdf

Elektirel Okuma Öz Yeterlik Alg? Ölçe?i Maddeleri

Ölçek 3 Alt Boyut ve 41 Maddeden olumaktadır:

Değerlendirme (27 m): Okuduğum metin hakkında arkadaşlarımla tartışabilirim.

Araştırma-inceleme (11 m): Okuma metnindeki yargıları, gerçeye dayanan ispatlanabilir doğrular ya da kişisel kanılar olduğunu anlayabilirim.

Görsel (3 m): Herhangi bir metni okuduktan sonra, bu metnin daha farklı nasıl yazılabileceğini düşünürüm.

ARABPSYCHOLOGY.COM